

УДК 355.35

В. О. Темніков, Р. О. Гончар, Г. М. Маренко, В. М. Клішин

ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ЗАХОДАХ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Розглянуто варіант визначення обсягу потреб у заходах технічного забезпечення угруповання Національної гвардії України залежно від умов технічної обстановки. Зроблено висновок стосовно достатності існуючої системи технічного забезпечення військ для створення на її основі системи технічного забезпечення дій угруповання Національної гвардії України під час виконання заходів у районі антитерористичної операції.

К л ю ч о в і с л о в а : угруповання Національної гвардії України, технічне забезпечення, сили та засоби технічного забезпечення

Постановка проблеми. Оперативне застосування угруповання національної гвардії (НГ) України вимагає обґрунтування раціональної та достатньої системи технічного забезпечення (СТхЗ) дій цього угруповання. Для визначення достатності СТхЗ залежно від умов технічної обстановки маємо визначити необхідний обсяг потреб у заходах технічного забезпечення (ТхЗ) на підставі аналізу характеру дій угруповання в районі антитерористичної операції (АТО).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінювання ефективності функціонування СТхЗ розглядаються у багатьох наукових працях, основними з яких є [1–7]. Утім існуючі підходи характеризуються спрямованістю на виявлення залежності ефективності функціонування системи в цілому від підвищення ефективності виконання окремих заходів ТхЗ. Вважаємо, що, перш ніж оцінювати ефективність функціонування системи ТхЗ (як і будь-якої іншої системи), необхідно з'ясувати її достатність, тобто співвідношення між можливостями наявних сил та засобів ТхЗ та потребами у відповідних заходах ТхЗ.

Мета статті – визначити потреби угруповання НГ України в заходах ТхЗ під час виконання завдань у районі АТО на підставі оцінювання технічної обстановки. Зробити висновок про достатність існуючої СТхЗ НГ України для створення на її основі СТхЗ дій угруповання.

Виклад основного матеріалу. Наразі існує низка суттєвих проблем, пов'язаних з технічним оснащенням НГ України, а саме з явним відставанням у розвитку спеціальної техніки, використанні новітніх технологій, що створює ситуацію негарантованості надійного забезпечення внутрішньої безпеки держави та внутрішньої стабільності.

Технічне забезпечення як складова матеріально-технічного забезпечення, а у більш широкому розумінні – всебічного забезпечення НГ України, організують та здійснюють з метою підтримання бойової готовності та боєздатності частин і підрозділів НГ України шляхом укомплектування їх озброєнням, військовою та спеціальною технікою, забезпечення боєприпасами, експлуатаційними матеріалами, військово-технічним майном, підтримання техніки у справному стані та постійній готовності до використання за призначенням, відновлення і своєчасного повернення її до строю.

Технічне забезпечення угруповання НГ України у спеціальній (антитерористичній) операції організують та здійснюють з урахуванням її виду, ролі військової частини (підрозділу) у виконанні поставленої задачі та її місця у бойовому порядку; глибини задачі, ширини смуги та темпу просування (розміру району (сектора) відповідальності, району охорони та оборони важливих державних об'єктів, розмірів опорних пунктів); наявності та стану озброєння і військової техніки; рівня підготовки особового складу; забезпеченості боєприпасами, військово-технічним майном, експлуатаційними матеріалами; стану та можливостей сил і засобів ТхЗ, а також наявності часу на підготовку спеціальної операції.

Під СТхЗ НГ України будемо розуміти сукупність взаємопов'язаних сил і засобів ТхЗ угруповання з їхніми органами управління та визначену організацію виконання заходів ТхЗ угруповання військ (див. рис. 1).

Головною метою функціонування цієї системи є забезпечення підтримання встановленого рівня бойової готовності угруповання військ за такими показниками:

- наявність в строю технічно справного, готового до використання (застосування) озброєння, військової та спеціальної техніки (ОВСТ);
- рівень забезпеченості військ боєприпасами, засобами індивідуального бронезахисту та активної оборони, а також військово-технічним майном.

© В. О. Темніков, Р. О. Гончар, Г. М. Маренко, В. М. Клішин

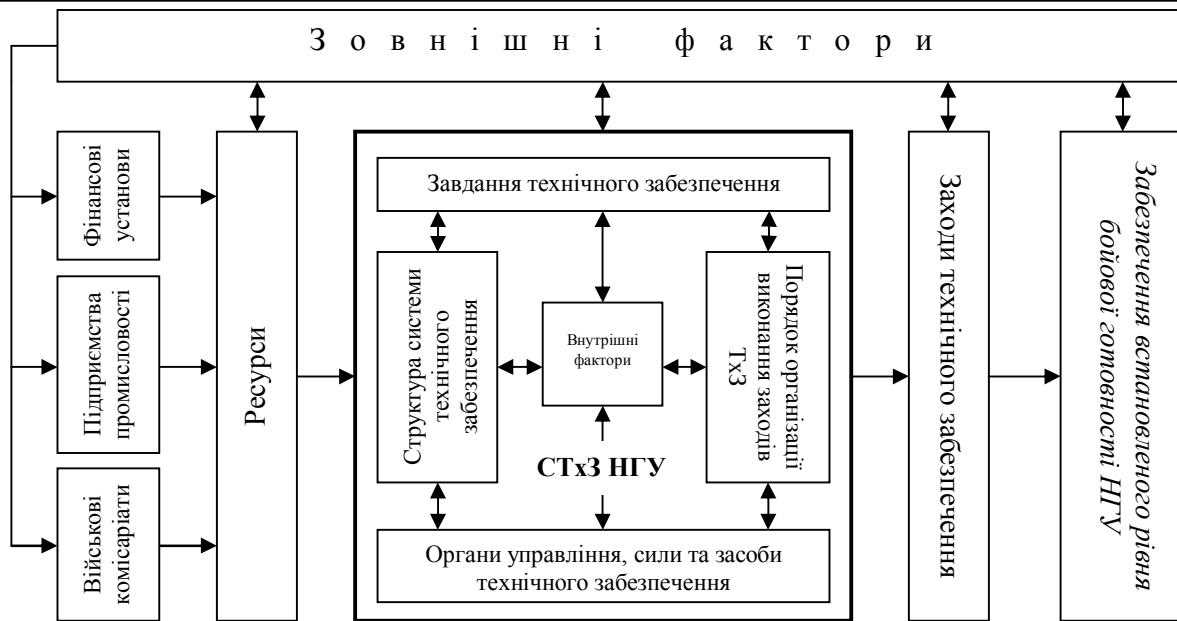

Рис. 1. Принципова схема функціонування СТхЗ НГ України

Для досягнення мети функціонування зазначеної системи доцільно розглядати її у вигляді кількох підсистем (рис. 2).

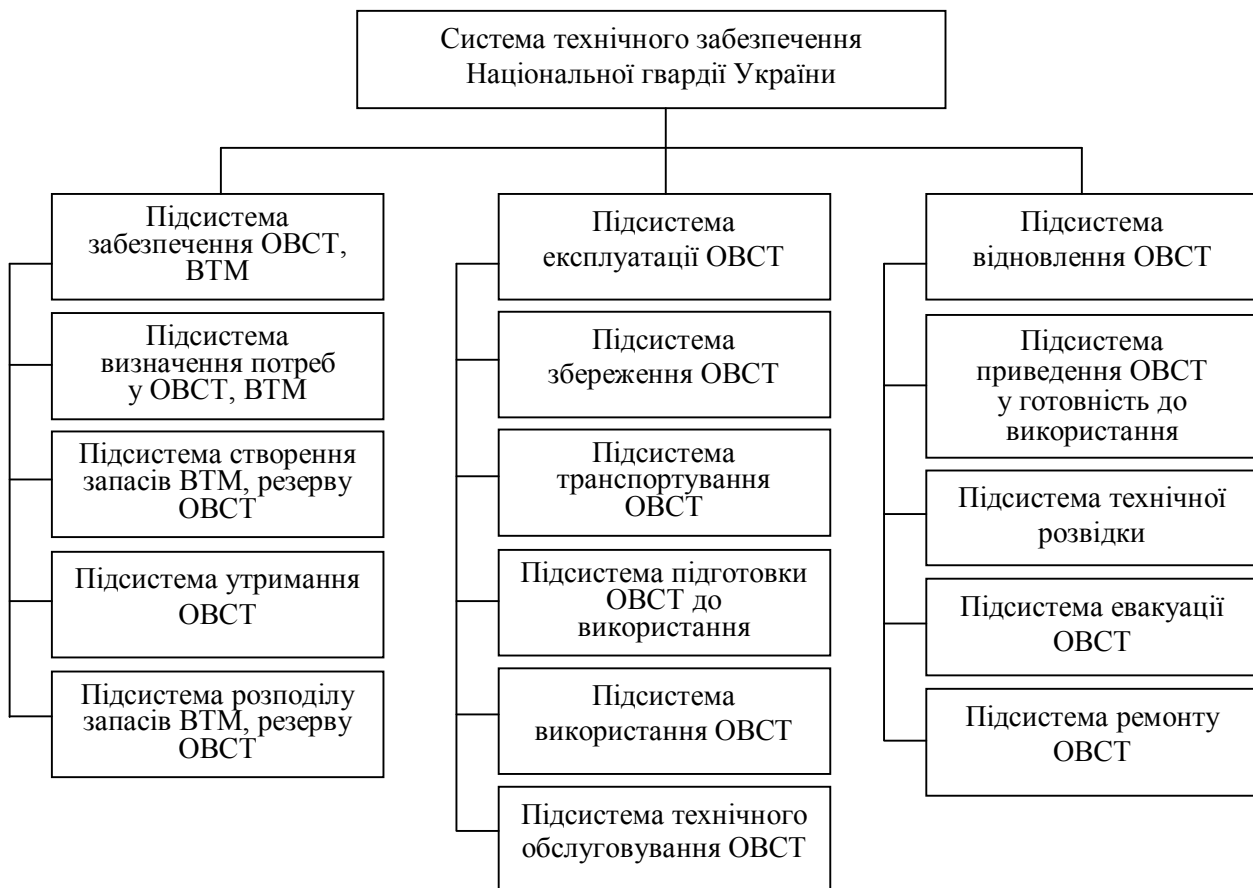

Рис. 2. Функціональні складові СТхЗ НГ України

Для визначення ступеня достатності СТхЗ необхідно визначити потреби угруповання у заходах ТхЗ та можливості наявних сил і засобів ТхЗ стосовно задоволення цих потреб. Скористаємося підходом, наведеним у статті [8], сутність якого полягає у визначенні навантаження на систему за прогнозованим обсягом потреб у відповідних заходах забезпечення.

Визначальним чинником навантаження на СТхЗ дій угруповання є сумарний обсяг потреб у заходах ТхЗ. Основними видами потреб, отриманих за результатами прогнозу технічної обстановки та спрямованих на забезпечення діяльності угруповання, вважатимемо такі: потреби у технічній розвідці, в евакуації пошкоджених (несправних) ОВСТ, у технічному обслуговуванні та ремонті ОВСТ. Допоміжними видами потреб угруповання, спрямованими на забезпечення функціонування безпосередньо органів ТхЗ, вважатимемо такі: потреби у забезпеченні (укомплектуванні) органів ТхЗ необхідним військово-технічним майном та спеціальною технікою; у здійсненні захисту, охорони, оборони та маскування сил та засобів ТхЗ; в управлінні ТхЗ.

Чинники, які впливатимуть на кількість та обсяг потреб угруповання, умовно можна поділити на оперативно-тактичні (спрогнозовані за результатами аналізу оперативної обстановки) та такі, що характеризуватимуть район спеціальної операції (отримані на підставі аналізу фізико-географічних, економічних та кліматичних умов вибраного району). Кількісні та якісні вирази показників зазначених чинників у сукупності складатимуть характер технічної обстановки.

За умов оперативного застосування угруповань НГ України під технічною обстановкою будемо розуміти сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливатимуть на функціонування СТхЗ угруповання під час реагування на надзвичайні ситуації. Коректне вибирання множини цих чинників та отримання їхнього якісно-кількісного виразу (за результатами оперативно-тактичного аналізу), власне, і будуть визначати обсяг потреб у заходах ТхЗ для певних умов.

Висновок про ступінь достатності існуючої СТхЗ військ стосовно можливості створення на її основі СТхЗ угруповання НГ України може бути отриманий на підставі порівняння відповідних потреб угруповання НГ з можливостями органів ТхЗ військ в заданих умовах оперативної обстановки.

Для прикладу розглянемо розвиток подій у Донецькій та Луганській областях, коли на тлі заворушень у великих населених пунктах виникла загроза відторгнення певної території країни у результаті диверсійно-терористичних дій незаконних збройних формувань (НЗФ), які перебувають на стадії формування і прагнуть повернути на свій бік державні правоохоронні органи, правоохоронні та військові формування, що є у районі заворушень; створюють систему комплектування своїх загонів; організовують бойову та морально-психологічну підготовку; налагоджують канали надходження коштів, зброї, матеріально-технічних засобів; формують свої органи влади; створюють систему інформаційно-психологічного впливу на свою користь.

Проте дві третини регіону контролює легітимна влада, задля чого там введено спеціальний правовий режим, а угруповання НГ України (у складі міжвідомчого угруповання суб'єктів сектора безпеки та оборони держави) здійснює комплекс режимно-комендантських заходів у формі АТО.

У такій обстановці головними оперативно-тактичними чинниками, що визначатимуть обсяг потреб у заходах ТхЗ, будуть: чисельність, оснащеність і характер дій НЗФ, склад сил та засобів угруповання НГ України та їхній характер дій. Головними чинниками, що характеризуватимуть район проведення АТО, будуть: його площа і периметр, характер місцевості, стан інфраструктури (характеристика населених пунктів, комунікацій, місцевої економічної бази), наявність джерел води, пора року, погодні умови.

Як показує аналіз залучення угруповань НГ України до участі в АТО, питання вивчення тактики дій НЗФ, складу озброєння і визначення об'єктів (цілей) для ураження пов'язані з певними труднощами. Це зумовлено тим, що НЗФ, як правило, не мають сталої організаційної структури. Основними організаційними одиницями таких формувань є невеликі загоны (групи), оснащені легким стрілецьким озброєнням, що діють під прикриттям бронетехніки і артилерії. Тактика їх дій постійно змінюється, відповідно до складу сил та засобів, що залучаються.

Для стабілізації оперативної обстановки в районі створене об'єднане угруповання військ, до складу якого входять відповідні сили та засоби угруповання НГ України, бойовий і чисельний склад якого враховують у оперативних розрахунках.

Аналіз фізико-географічних, економічних та кліматичних умов району проведення АТО є основою для визначення показників, що характеризують зазначений район, а саме:

- площа району АТО;
- площа зони відповідальності тактичної групи;
- периметр району АТО;
- кількість постійно зареєстрованих мешканців;
- густина населення;
- національний склад;
- кількість населених пунктів;
- наявність і стан шляхів сполучення і комунікацій;
- об'єкти промисловості та сільського господарства;

- об'єкти підвищеної небезпеки;
- наявність джерел питної та технічної води;
- рельєф місцевості.

За отриманими даними можна спрогнозувати потреби угруповання НГ України в основних заходах ТхЗ під час проведення АТО.

1. *Потреба в організації та здійсненні технічної розвідки.* В кожній тактичній групі необхідно створювати групи технічної розвідки та (за потреби) пункти технічного спостереження батальйонів. Діяльність органів технічної розвідки здійснюється шляхом:

- пошуку і виявлення одиниць ОВСТ, що вийшли з ладу;
- визначення наявності та стану екіпажів (водіїв), надання їм, за необхідності, медичної допомоги;
- перевірки наявності мінно-вибухових загороджень на прилеглий ділянці місцевості, вибухобезпечності об'єкта;
- визначення технічного стану пошкоджених одиниць ОВСТ та потреби в силах і засобах, необхідних для їх відновлення;
- аналізу отриманої інформації та передавання її в органи управління ТхЗ для прийняття рішення на відновлення.

З урахуванням площі зони відповідальності тактичної групи та обмеженої кількості сил і засобів ТхЗ ведення технічної розвідки доцільно організувати силами збірних пунктів пошкоджених машин, кількість яких відповідає кількості технічних груп.

2. *Потреба у евакуації пошкоджених (несправних) одиниць ОВСТ.* Аналіз даних, наведених у публікації [9], стосовно динаміки виходу ОВСТ з ладу внаслідок експлуатаційних причин (без урахування бойових пошкоджень), а також даних, отриманих безпосередньо з району проведення АТО, показує, що добові потреби угруповання НГ України в евакуації зразків ОВСТ можуть складати до 40 одиниць (17 од. АТ та 23 од. БТОТ). Евакуація ОВСТ здійснюється екіпажами, водіями, силами та засобами органів ТхЗ, технічними замиканнями колон, а також транспортними засобами, що повертаються до пунктів постійної (тимчасової) дислокації. Штатні евакуаційні засоби, що надійшли до НГ України останнім часом, використовуються переважно для евакуації на ремонтні підприємства важкого бронетанкового озброєння.

3. *Потреба у ремонті ОВСТ.* До виконання ремонту ОВСТ угруповання будуть залучені всі наявні сили та засоби ТхЗ тактичних груп. Поточний ремонт (ПР) техніки буде організований на збірних пунктах пошкоджених машин. Техніка, що потребує середнього (СР) і капітального (КР) ремонтів, а також та, що не може бути відновлена власними силами, підлягає евакуації на залізничну станцію для відправлення до державних ремонтних підприємств (у містах Києві, Харкові, Львові, Миколаєві та ін.). Добова потреба угруповання в ремонтах складатиме: ПР – 26; СР – 6; КР (списання) – 8. Можливості наявних ремонтних органів угруповання складатимуть до 24 поточних ремонтів ОВСТ за добу із залученням штатних органів ТхЗ угруповання та до 27 поточних ремонтів ОВСТ у випадку додаткового залучення органів ТхЗ оперативного рівня (цех ремонту АБТТ Центральної бази забезпечення ГУК НГ України, в/ч 3078).

4. *Потреба у технічному обслуговуванні ОВСТ.* Технічне обслуговування в ході АТО здійснюється з метою забезпечення надійної роботи ОВСТ під час виконання поставлених завдань. На техніці проводиться технічне обслуговування в обсязі контрольного огляду у перервах між діями угруповання. На кінець доби проводиться технічне обслуговування в обсязі щоденного технічного обслуговування (ЩТО). Технічне обслуговування № 1 (ТО-1) або № 2 (ТО-2) та інші трудомісткі роботи, залежно від обстановки, виконують із залученням сил та засобів органів ТхЗ. Добові потреби угруповання складають до 390 ЩТО, до 43 умовних ТО-1 та до 9 умовних ТО-2. Можливості СТхЗ угруповання щодо ТО-1 складають: автомобілів – до 1159 або БТР – до 290, або БРДМ – до 386; щодо ТО-2: автомобілів – до 145 або БТР – до 83, або БРДМ – до 107 із додатковим залученням органів ТхЗ оперативного рівня. Наведені можливості справедливі у випадку залучення до виконання цих завдань 100 % рухомих засобів ремонту, що на практиці здійснити неможливо.

5. *Потреба в укомплектуванні органів ТхЗ спеціальною технікою.* Спеціальну техніку органів ТхЗ угруповання умовно можна поділити на техніку, що необхідна для забезпечення технічного обслуговування і ремонту ОВСТ; техніку, що необхідна для здійснення технічної розвідки; техніку, що необхідна для евакуації пошкодженого (несправного) ОВСТ. Для забезпечення одночасного виконання зазначених завдань добові потреби угруповання складатимуть: з технічного обслуговування – до 4 од. майстерень типу МТО-АТ; з ремонту – до 86 од. майстерень типу МТО-АТ; з технічної розвідки – до 3 од. БТР (БРДМ); з евакуації – до 16 од. евакуаційних засобів типу МТП (БРЕМ-4Е).

6. *Потреба у забезпеченні органів ТхЗ необхідним військово-технічним майном номенклатури служб ТхЗ.* Для підтримання ОВСТ в технічно справному стані та готовності до використання за

призначенням під час виконання службово-бойових завдань поза межами пунктів постійної дислокації у військових частинах, що входять до складу угруповань, створюються необхідні запаси військово-технічного майна, зберігання якого організується на польових складах військово-технічного майна тактичних груп. Місячна потреба угруповання у військово-технічному майні зазначеної номенклатури може сягати: для АТ – до 362 індивідуальних комплектів ЗіП, до 41 групового комплекту ЗіП, до 90 ремонтних комплектів № 1, до 54 ремонтних комплектів № 2, до 3 ремонтних комплектів № 3; для БТОТ – до 33 індивідуальних комплектів ЗіП, до 4 експлуатаційних комплектів ЗіП, 1 груповий комплект ЗіП, до 18 ремонтних комплектів № 3.

7. *Потреба в організації та здійсненні захисту, охорони, оборони, маскуванні сил і засобів ТхЗ.* Охорону і оборону сил та засобів ТхЗ угруповання організують відповідні командири і здійснюють силами і засобами підлеглих їм підрозділів із залученням екіпажів, водіїв відновлюваних зразків техніки, які знаходяться на збірних пунктах пошкоджених машин. При розгортанні сил та засобів ТхЗ організують кругову оборону, постійну охорону та маскування, а також чергування для забезпечення своєчасного приймання сигналів оповіщення про безпосередню загрозу нападу. Кількість особового складу бойових підрозділів, який буде залучений до цілодобової охорони та оборони 3-х збірних пунктів пошкоджених машин тактичних груп сягатиме 27 осіб, із розрахунку тризмінного режиму несення служби. У випадку відновлення ОВСТ на місцях виходу їх з ладу, захист, охорону та оборону сил і засобів ТхЗ організують та здійснюють силами екіпажів майстерень і водіїв.

Отже, потреби угруповання НГ України в заходах ТхЗ можуть бути схарактеризовані основними кількісними показниками можливостей СТхЗ. Аналіз достатності існуючої СТхЗ НГ України (з урахуванням реального рівня укомплектованості засобами ТхЗ) для створення на її основі СТхЗ дій угруповання НГ України наведено в таблиці.

Т а б л и ц я

Аналіз достатності існуючої СТхЗ НГ України для створення на її основі СТхЗ дій угруповання НГ України

Основні показники можливостей СТхЗ	Добові потреби угруповання в заходах ТхЗ	СТхЗ дій угруповання НГ		Існуюча СТхЗ НГ України	
		Наявні сили та засоби СТхЗ	Добові можливості СТхЗ	Наявні сили та засоби СТхЗ	Добові можливості СТхЗ
Спроможність організації та ведення технічної розвідки	до 3-х груп технічної розвідки	штатні сили та засоби технічної розвідки відсутні	–	штатні сили та засоби технічної розвідки відсутні	–
Спроможність здійснення евакуації ОВСТ	до 17 од. АТ та до 23 од. БТОТ	штатні евако-засоби – 4 од.	до 10 од. ОВСТ за умов плеча евакуації 150 км	штатні евако-засоби – 12 од.	до 32 од. ОВСТ за умов плеча евакуації 150 км
Спроможність здійснення ремонту ОВСТ	до 26 ПР; до 6 СР	МТО-АТ – 21 од.; ПАРМ-1 – 2 к-та	на готових агрегатах до 24 (27) ПР; або СР – до 3; КР – 0	МТО-АТ – 55 од.; ПАРМ-1 – 7 к-тів	на готових агрегатах до 76 ПР; або СР – до 8; КР – 0
Спроможність здійснення технічного обслуговування ОВСТ	до 43 умовних ТО-1 та до 9 умовних ТО-2		щодо ТО-1: до 1159 од. АТ або до 290 од. БТР, або до 386 од. БРДМ; щодо ТО-2: до 145 од. АТ або до 83 од. БТР, або до 107 од. БРДМ		щодо ТО-1: до 2789 од. АТ або до 697 од. БТР, або до 929 од. БРДМ; щодо ТО-2: до 349 од. АТ або до 199 од. БТР, або до 349 од. БРДМ

Висновки

Основою для визначення потреб угруповання НГ України в заходах ТхЗ є оцінювання технічної обстановки та аналіз характеру дій угруповання в районі АТО. Ступінь навантаження на СТхЗ може бути оцінено за допомогою запропонованих кількісних показників можливостей системи ТхЗ, визначальним з яких є спроможність органів ТхЗ виконувати ремонт ОБСТ.

Існуючі методики розрахунку ремонтних можливостей органів ТхЗ не враховують специфіку та характер дій угруповання НГ України, а саме необхідність забезпечення автономності дій дрібних підрозділів (військових нарядів) протягом тривалого періоду часу на значній території, особливо в умовах дії спеціальних правових режимів.

Проведені розрахунки показують, що ремонтні можливості майстерень на 30 % менші, ніж потенційні (розраховані з використанням існуючих методик).

Можливостей СТхЗ дій угруповання не достатньо для забезпечення відповідних потреб угруповання в заходах ТхЗ. Урахування можливості виходу ОБСТ з ладу внаслідок бойових пошкоджень призведе до значного (у 3,2 разу) збільшення навантаження на СТхЗ, що потребуватиме додаткового залучення до 32 од. майстерень типу МТО-АТ (МТО-БТР) понад існуючу штатну потребу.

Отже, підвищення ефективності функціонування СТхЗ НГ України без суттєвого збільшення чисельності сил і засобів ТхЗ в умовах існуючих ресурсних обмежень є актуальною науково-практичною задачею та потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Шуєнкін, В. О. Метод оцінювання ефективності матеріально-технічного забезпечення через рівень запобіжного збитку військ (сил) [Текст] / В. О. Шуєнкін // Наука і оборона. – 2003. – № 2. – С. 34–37.
2. Шуєнкін, В. О. Метод визначення ефективності системи управління матеріально-технічним забезпеченням військ (сил) [Текст] / В. О. Шуєнкін // Наука і оборона. – 2003. – № 4. – С. 18–22.
3. Шуєнкін, В. О. Спосіб оцінювання стійкості системи матеріально-технічного забезпечення військ (сил) [Текст] / В. О. Шуєнкін // Наука і оборона. – 2003. – № 5. – С. 48–50.
4. Шуєнкін, В. О. Метод оцінювання втрат матеріальних засобів військових формувань у ході бойових дій [Текст] / В. О. Шуєнкін // Наука і оборона. – 2005. – № 4. – С. 45–49.
5. Шуєнкін, В. О. Методика визначення раціонального складу ремонтних органів з урахуванням ресурсних обмежень на їх створення [Текст] / В. О. Шуєнкін, І. С. Ішутін // Наука і оборона. – 2009. – № 3. – С. 57–63.
6. Горевич, Б. О. Анализ возможностей системы восстановления вооружения и военной техники в новом облике Вооруженных Сил [Текст] / Б. О. Горевич // Военная мысль. – 2009. – № 2. – С. 53–59.
7. Технічне забезпечення військ (сил) в операції і бою [Текст] / В. О. Шуєнкін, О. І. Хазанович, І. С. Ішутін та ін.; за ред. М. І. Шапталенко. – К. : Національна акад. оборони України, 2001. – Ч. 1. – 639 с.
8. Ролін, І. Ф. Методичний підхід до визначення навантаження на систему тилового забезпечення дій внутрішніх військ під час проведення режимно-комендантських заходів [Текст] / І. Ф. Ролін // Честь і закон. – 2011. – № 4. – С. 54–63.
9. Порубов, О. Управление техническим обеспечением частей и соединений. Ч. 1. Основы управления техническим обеспечением [Текст] : краткий курс / О. Порубов. – М. : Общевойсковая акад. ВС РФ, 2006. – С. 67–82.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2015 р.